

PUBLIEKE LANDBOUWGRONDEN

Advies van de Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.salv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@salv.be

Advies op eigen initiatief

Advies gericht aan Jo Brouns - Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Wettelijke basis Oprichtingsdecreet SALV 6 juli 2007

Goedkeuring raad 28 juni 2024

Kopie aan Zuhail Demir – Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, Gwendolyn Rutten – viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, Patricia De Clercq – administrateur-generaal Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Joris Relaes – administrateur-generaal Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Filip Fontaine – algemeen directeur Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM), Toon Denys – secretaris-generaal Departement Omgeving, Bart De Schutter – waarnemend gedelegeerd bestuurder VLM

Adviesnummer 2024 – 08

Dossierhouder Wouter Vanacker wvanacker@serv.be

Contactpersoon Koen Carels kcarels@serv.be

De heer Jo Brouns

Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Ellipsgebouw

Koning Albert-II laan 35

1030 Schaarbeek

Advies Publieke landbouwgronden

Mijnheer de minister

In zijn breed gedragen [Visienota voor een duurzame toekomst voor de landbouw in Vlaanderen](#) onderlijnde de SALV al het potentieel van publieke gronden in het kader van de ruimtelijke uitdagingen van de land- en tuinbouwsector. Op de raadszitting van 1 maart 2024 besloot de SALV om over het beleids-thema een advieswerking op te starten. De SALV keurde het voorliggende advies goed tijdens zijn raadszitting van 28 juni 2024.

Hoogachtend

Hendrik Vandamme
voorzitter

Koen Carels
secretaris

Inhoud

Krachtlijnen	5
Situering	6
1. Beleidsontwikkelingen inzake publieke landbouwgronden	6
2. De vijf SALV-uitdagingen voor een duurzame toekomst van de landbouw	7
Advies	8
Algemene aanbevelingen	8
Met een doordacht grondenbeleid economische uitdagingen in de land- en tuinbouwsector tegemoet treden. (uitdaging 1)	11
Ruimtelijke uitdagingen ombuigen tot kansen via publieke gronden (uitdaging 2)	12
Verduurzaam het landbouw- en voedselsysteem met een doordacht beleid rond publieke gronden (uitdaging 3)	13
Boer en burger verbinden op en via publieke landbouwgronden (uitdaging 4)	14
Publieke landbouwgronden als fundament van weerbaarheid en proeftuinen voor innovatie in de land- en tuinbouwsector (uitdaging 5)	14
Bibliografie	15

Krachtlijnen

- **Stop de ongebreidelde uitverkoop van publieke landbouwgronden.**
- **Hou publieke landbouwgronden zo veel mogelijk in bezit, minstens tot de nodige beleidskaders gecreëerd zijn om de agrarische finaliteit van de gronden veilig te stellen.** Hierbij vraagt de raad om een doordachte visie op lokaal beleidsniveau, een striktere generieke regelgeving en slagkrachtigere instrumenten op Vlaams niveau en een Vlaams beleidsplan dat een bewarend lokaal beleid rond het aanhouden van publieke landbouwgronden promoot, ondersteunt en beloont.
- **De SALV roept lokale besturen op om met en op publieke landbouwgronden een landbouwversterkend, bedrijfsgericht beleid te ontwikkelen.** Hiervoor vraagt de SALV diverse invalshoeken te hanteren.
- **Promoot, ondersteun en beloon als Vlaams overheid een landbouwversterkend en bedrijfsgericht beleid ten aanzien van publieke landbouwgronden op lokaal niveau.** Daartoe geeft de adviesraad enkele concrete stappen mee.
- **Het is essentieel dat de Vlaamse Regering werk maakt van striktere regelgeving en een breed palet aan slagkrachtige instrumenten ontwikkelt om het zonevreemde en oneigenlijke gebruik van landbouwgronden tegemoet te treden.**
- **Naast deze algemene aanbevelingen duidt de SALV het potentieel van publieke landbouwgronden ten aanzien van de 5 uitdagingen voor een duurzame toekomst voor de landbouw in Vlaanderen met aanvullende inzichten en aanbevelingen op basis van zijn visienota.**

Situering

1. Beleidsontwikkelingen inzake publieke landbouwgronden

Eeuwenlang bouwden publieke instellingen gelieerd aan de armenzorg en kerkfabrieken een patrimonium van landbouwgronden op, onder meer als stabiele inkomensbron voor hun maatschappelijke taakstelling en om de voedselvoorziening veilig te stellen. Tijdens de laatste decennia hebben deze instellingen dat agrarisch patrimonium stelselmatig afgebouwd.¹ Deze afbouw heeft een impact op het feitelijk landbouwgebruik, de bedrijfsvoering en zelfs de toekomst van veel landbouwbedrijven in Vlaanderen.

Tegelijk zijn overheden (soms dezelfde) actief op de grondmarkt als koper of verkoper om beleidsdoelen te realiseren die geen verband houden met landbouw en voedsel (maar wel een impact erop kunnen hebben). Deze overheden richten zich voornamelijk op de aankoop van grond ter bevordering van doelstellingen op het gebied van wonen, industrie, waterbeheer, natuur², recreatie, voorzieningen of transport, of met het oog op compensaties voor aansnijdingen van landbouwgebieden. Door die praktijken blijkt bijvoorbeeld in Oost-Vlaanderen het publiek grondbezit in zijn geheel, dus alle planologische bestemmingen samen, met 11% te zijn gestegen sinds 2010.³

Deze ontwikkelingen doen zich voor binnen een breder ruimtelijk kader waarin landbouwbedrijven steeds moeilijker kunnen opereren (toegang tot grond en sterk stijgende grondprijzen, toenemende dichtheid en impact van niet-agrarische functies in de open ruimte,...). Tegelijk nemen de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van het agrarisch ruimtegebruik toe (duurzamere productie, diensten, impact op omliggend leefmilieu en natuur,...). En ondertussen is ons voedselsysteem meer geglobaliseerd, waarbij heel wat Vlaamse landbouwbedrijven bijdragen aan import- en exportstromen die de lokale voedselvoorziening in strikte zin overstijgen.⁴

¹ Vandermaelen H., et al., 2020, Publieke landbouwgronden: marktwaarde of gebruikswaarde? Uitverkoop verdringt noodzakelijk debat over potentiële gebruikswaarde, in: *Bodem* 30 (1), p. 6-8.

² In bepaalde situaties is agrarisch medegebruik onder natuurrealisatie mogelijk.

³ ILVO, 2 februari 2023, [Evolutie van publiek grondbezit voor het eerst in kaart - ILVO Vlaanderen](#), persbericht. Vandermaelen H., et al., 2023, [Public land for urban food policy? A critical data-analysis of public land transactions in the Ghent city region \(Belgium\)](#), in: *European Planning Studies* 31 (8), p. 1693-1714.

⁴ Platteau J., Van Bogaert T., et al., [Landbouwrapport 2024](#), p. 87f.

2. De vijf SALV-uitdagingen voor een duurzame toekomst van de landbouw

In 2017 heeft de SALV vijf uitdagingen voor een duurzame toekomst voor de Vlaamse land- en tuinbouw geïdentificeerd⁵, op vraag van de Commissie Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid van het Vlaams Parlement:

1. Hoe kunnen de weerbaarheid, veerkracht en autonomie van de sector versterken door middel van een aantrekkelijk inkomen, stabiel beleid en stabiele markten? (landbouw en economie)
2. Hoe kunnen landbouwbedrijven optimaal functioneren binnen de Vlaamse multifunctionele open ruimte? (landbouw en ruimte)
3. Hoe kunnen we de milieu-, klimaat- en natuurimpact van de landbouw binnen de milieugebruiksruimte houden? (landbouw en milieu/klimaat)
4. Hoe realiseren we een maatschappelijk gedragen landbouw in Vlaanderen? (landbouw en maatschappelijk draagvlak)
5. Hoe omgaan met en klaar zijn voor veranderingen? (landbouw en veranderingen)

In zijn breed gedragen Visienota voor een duurzame toekomst voor de landbouw in Vlaanderen onderlijnde de SALV in 2022 het potentieel van publieke gronden in het kader van de tweede, ruimtelijke, SALV-uitdaging.⁶ In onderhavig advies wordt het potentieel ten aanzien van de verschillende uitdagingen geduid met inzichten en aanbevelingen.

⁵ SALV, 31 mei 2017, [Verkennde nota. Uitdagingen voor een duurzame toekomst van de landbouw in Vlaanderen](#).

⁶ SALV, 25 november 2022, [Visienota](#).

Advies

Algemene aanbevelingen

[1] Stop de ongebreidelde uitverkoop van publieke landbouwgronden. De SALV roept **alle overheden** op om zich **zeer terughoudend** op te stellen ten overstaan van het verkopen van publieke landbouwgronden. De raad bedoelt hiermee zowel gronden met planologische bestemming landbouw als gronden in landbouwgebruik in andere bestemmingen. Discussie over de overeenstemming tussen bestemming en gebruik vindt binnen dit advies niet plaats.

[2] Hou publieke landbouwgronden zo veel mogelijk in bezit, minstens tot de nodige beleidskaders gecreëerd zijn om de agrarische finaliteit van de gronden veilig te stellen.

Het gaat daarbij om:

- a. een doordachte visie ten aanzien van publieke landbouwgronden op lokaal beleidsniveau,** gestoeld op inzicht in en op een landbouwversterkend beleid ten overstaan van de generieke en specifieke uitdagingen in de land- en tuinbouwsector.
- b. striktere generieke regelgeving en slagkrachtigere instrumenten op Vlaams niveau** om landbouwgronden en hoeves voor professionele landbouwdoeleinden te vrijwaren ten overstaan van zonevreemd en oneigenlijk gebruik.⁷
- c. een Vlaams beleidsplan dat een bewarend lokaal beleid ten aanzien van het aangehouden areaal publieke landbouwgronden promoot, ondersteunt en beloont.**

[3] De SALV roept lokale besturen op om met en op publieke landbouwgronden een landbouwversterkend, bedrijfsgericht beleid te ontwikkelen. Hanteer daarbij de volgende invalshoeken:

- Erken publieke landbouwgrond als essentiële **pijler voor lokaal voedsel- en klimaatbeleid**. Schakel publieke gronden in om lokale voedselvoorziening via (ver)korte keten te versterken, om diversiteit en innovatie binnen de sector te stimuleren en om de tewerkstelling in de lokale voedsel economie te vergroten. Daarnaast kan het lokaal beleid ook inzetten op het stimuleren van klimaatslimme landbouwpraktijken op publieke landbouwgronden.
- Erken het belang van **diversiteit** binnen de sector en hou deze pluralistische kijk op het landbouwsysteem aan in het beleid ten aanzien van publieke gronden. Tracht niet zelf het

⁷ SALV, Visienota https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20221222_Visienota_2023.pdf p. 15.

gewenste type bedrijf te bepalen, maar geef agrarische ondernemers de kans om suggesties te doen om de voorziene beleidsdoelstellingen te behalen.⁸

- Verken de mogelijkheden om via publieke landbouwgronden **specifieke regionale landbouwbeleidsplannen** te realiseren. De Vlaamse overheid ontwikkelt naast het GLB ook andere specifieke beleidsplannen gericht op landbouw, waaraan lokale besturen kunnen bijdragen. Zo is er het Strategisch Plan Bio, dat streeft naar 5% bioareaal tegen 2027. Om deze doelstelling te halen, kunnen publieke grondeigenaren zelfs op verpachte gronden in een stimulerende manier in dialoog gaan met betrokken landbouwers.
- Werk een **transparant beleid** uit, **in samenwerking** met betrokken boeren en burgers.
- **Versterk via maatwerk.** Hou rekening met de individuele bedrijfssituatie bij beslissingen ten aanzien van publieke gronden. Het gaat daarbij niet enkel om de gronden waarop daadwerkelijk geteeld wordt, maar ook om de eigenlijke bedrijfssites. Een beknibbeling van het bedrijfsareaal of de oplegging van bijkomende voorwaarden kan maken dat de gehele landbouwkundige en economische **bedrijfspuzzel** opnieuw gelegd moet worden (i.e. de sterke onderlinge verbanden tussen de bedrijfsgronden/-sites en teeltplan, veebezetting, voederwinning, mestafzetruimte, terugbetaling van investeringen, mogelijkheid om in te zetten op de versterking van ecosysteemdiensten...). **Maatwerk op basis van vrijwilligheid** vormt dan ook een hoeksteen van een verantwoord en landbouwversterkend beleid ten aanzien van publieke gronden.
- Voer een standvastig beleid op lange termijn en versterk zo ook het welbevinden van de betrokken landbouwers. Lange tijd stond toegang tot publieke gronden (OCMW's, kerkfabrieken...) voor landbouwers gelijk met bedrijfszekerheid op lange termijn: overheidsinstellingen verkochten hun gronden niet en stierven niet, wat een garantie op continuïteit van de pacht bood. De recente verkooptrend van publieke gronden maakt een einde aan die zekerheid. Zelfs in het geval dat de betrokken gronden een landbouwbestemming blijven hebben, leidt de wijziging van eigenaar tot een keten van onzekerheden op het individuele landbouwbedrijf. Wanneer pachtvrije gronden worden verkocht, is het niet gegarandeerd dat landbouwers met nood aan extra areaal (jonge landbouwers, nieuwe starters...) deze investering in dood kapitaal kunnen opbrengen zonder noodzakelijke investeringen in de eigenlijke bedrijfsvoering niet te hypothekeer. Zelfs wanneer gronden onder pacht worden verkocht, onder de beschermende bepalingen van het pachtdecreet, sluit dit niet uit dat zittende pachters die hun voorkooprecht om financiële redenen niet kunnen activeren, binnen afzienbare tijd toch met een pachtopzeg geconfronteerd worden. Deze onzekerheden over de toegang tot grond en het vooruitzicht op mogelijk verlies van bedrijfsareaal zijn belangrijke stressfactoren, die een landbouw- en bedrijfsgericht beleid ten aanzien van publieke gronden kan vermijden.

Lokale besturen dienen het versterkte publieke grondenbeleid bovendien te flankeren met andere ingrepen die de ruimtelijke uitdagingen voor de landbouwsector tegemoet treden. Zo is er

⁸ In lijn met de bepalingen van het pachtdecreet: [Vlaams Pachtdecreet van 13 oktober 2023](#), art. 24, §1.

need aan een restrictiever en ontmoedigend lokaal beleid rond zonevreemd en oneigenlijk gebruik van agrarisch vastgoed.

[4] Promoot, ondersteun en beloon als Vlaams overheid een landbouwversterkend en bedrijfsgericht beleid ten aanzien van publieke landbouwgronden op lokaal niveau. Neem daartoe onder meer de volgende concrete stappen:

- Honoreer een bewarend beleid ten aanzien van publieke landbouwgronden in de verdeling van de middelen van het Gemeentefonds en het Open Ruimte Fonds. Verzeker dat de verdeling van de middelen wel degelijk bijdragen aan een effectief lokaal openruimtebeleid.⁹ Vermijd onwenselijke neveneffecten van wijzigingen in de financiering van kerkfabrieken en de OCMW's. Elementen voor verbeterde rentabiliteit voor publieke grondeigenaren zijn een aandachtspunt (maar zonder aan de pacht prijs te raken).
- Motiveer lokale besturen om hun publieke landbouwgronden in te zetten voor het behoud en de versterking van voedsellandschappen, en van de bestaande en nieuwe landbouwbedrijven waarop ze berusten. Ontwikkel daartoe een leidraad met handvaten, onder meer aan de hand van goede voorbeelden en op basis van de aanbevelingen in dit advies. Motiveer lokale besturen om samen met andere besturen een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen en om samen te werken.
- ondersteuning voor initiatieven op het vlak van actief beheer van publieke gronden in het kader van lokaal landbouw- en voedselbeleid, bijvoorbeeld maar niet uitsluitend via LEADER-Plattelandsontwikkeling en via de werking van de landschapsparken.¹⁰
- Richt een Vlaams observatorium voor landbouwgrond op, naar het voorbeeld van het Waalse *Observatoire du foncier agricole wallon*.¹¹ Het observatorium moet systematisch gegevens verzamelen en inzichten bieden over het bezit, het gebruik, en de markt van agrarisch vastgoed in Vlaanderen, en zodoende het inzicht voor beleidsmakers verhogen. Het is evident dat de aandacht daarbij ook uitgaat naar de aan- en verkoop van publieke landbouwgronden.
- Volg de ontwikkeling van het effectief gebruik van voor landbouw bestemde gronden beter op, met het oog op de ontwikkeling van performante beleidsinstrumenten die het zonevreemd en oneigenlijk gebruik kunnen indijken.
- Onderzoek hoe een Vlaamse grondenbank specifiek kan bijdragen tot het behoud van publiek bezit van landbouwgronden, tot een beter landbouwversterkend beheer van die gronden, alsook tot een betere toegang tot grond voor jonge landbouwers en andere starters.

⁹ Vergelijk SALV en Minaraad, 28 oktober 2016, [SALV ADV 20161028 fondsen_DEF.pdf](#), SALV, 4 november 2019, [SALV20191104 BRADV Programmadecreet 2020 ww_def.pdf](#).

¹⁰ Cf. SALV, 25 november 2022, [SALV 20221117 OADV Parkendecreet](#) en SALV, 15 mei 2023, [SALV 202305015 ADV Parkenbesluit.pdf](#).

¹¹ Portail de l'agriculture wallonne, *Observatoire du foncier agricole*. <https://agriculture.wallonie.be/observatoire-du-foncier-agricole>

[5] Het is essentieel dat de Vlaamse Regering werk maakt van striktere regelgeving en een breed palet aan slagkrachtige instrumenten ontwikkelt om het zonevreemde en oneigenlijke gebruik van landbouwgronden tegemoet te treden. Steeds meer agrarische gronden gaan uit landbouwgebruik. Dat komt onder meer omdat particulieren en andere actoren landbouwgronden opkopen voor niet-agrarische doeleinden. Ook de verkoop van gronden aan landbouwers vormt geen absolute zekerheid dat nadien, bijvoorbeeld op het einde van de loopbaan van de betrokken landbouwer, de gronden aan niet-landbouwers worden verkocht en in zonevreemd gebruik gaan. Desalniettemin is het wenselijk dat in het uitzonderlijke geval dat publieke overheden binnen een terughoudend beleid alsnog tot een verkoop van gronden zouden opteren, de gronden verkocht worden aan land- en tuinbouwers of aan kopers met het oogmerk om de gronden op lange termijn aan eenzelfde landbouwer in gebruik te geven en niet aan kopers die ten aanzien van die gronden geen landbouwoogmerk (cf. de diversiteit aan bedrijfsmodellen zoals de adviesraad onder andere in zijn kennisnota verdienmodellen heeft geduid)¹² hebben.

Onderzoek daarom de mogelijkheid om alvast via bijkomende wettelijke grendels op de verkoop van publieke landbouwgronden mee aan te sturen op het correct gebruik van die gronden, in afwachting van andere effectieve instrumenten die het correct gebruik van landbouwgronden in de hand kunnen werken en beter handhaven **via een beperking op de mededinging in het geval van verkoop van publieke landbouwgronden, uit hoofde van het algemeen belang, via een actualisering van de Omzendbrief Transacties van 3 mei 2019**

(KB/ABB 2019/3, over de transacties van onroerende goederen door lokale en provinciale besturen en door besturen van de erkende erediensten).¹³ Onderzoek in dit kader een procedure van toewijzing die niet enkel gebaseerd is op de hoogste prijs, maar ook rekening houdt met de nabijheid van de bidder, de nood aan grond van de bidder om een rendabel bedrijf uit te bouwen, de leeftijd van de bidder. Ook de kansen van jonge en startende boeren kunnen in de toewijzingsprocedure meegenomen worden. Bekijk of het nodig en billijk is om, bij doorverkoop door de landbouwer of koper met verpachtoogmerk, de meerwaarde bovenop de gezondheidsindex ten aanzien van de aankoop prijs te belasten.

Met een doordacht grondenbeleid economische uitdagingen in de land- en tuinbouwsector tegemoet treden. (uitdaging 1)

Via een doordacht grondenbeleid kunnen overheden ondernemerschap en de bedrijfseconomische ontwikkeling van de betrokken landbouwbedrijven stimuleren.

¹² SALV, 29 mei 2020, [SALV_20200529_WCVDM_KennisnotaVerdienmodellen_def.pdf](#).

¹³ Omzendbrief KB/ABB 2019/3 over de transacties van onroerende goederen door lokale en provinciale besturen en door besturen van de erkende erediensten, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031724&datum=&geannoteerd=false&print=false>. Deze omzendbrief geeft nadere toelichting bij art. 293 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur: Decreet over het lokaal bestuur, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1029017&datum&geannoteerd=true&print=false>

[6] Het pachtdecreet vormt het meest aangewezen kader voor duurzame samenwerking vanuit economisch, landbouwkundig en sociaal oogpunt. De pachtwetgeving biedt fundamenten voor bedrijfszekerheid voor pachters. Naast economische en sociale aspecten (cf. **[3]**) is die zekerheid ook essentieel om pachters te motiveren tot het implementeren van (bovenwettelijke) duurzamere landbouwkundige praktijken en niet-productieve inspanningen ten gunste van het landschap en het leefmilieu. Andere gebruiksovereenkomsten die niet binnen het pachtdecreet vallen, zoals onder meer een erfpacht van minstens 27 jaar, kunnen ook zinvolle overeenkomsten zijn om additionele ecologische en sociale eisen te verbinden aan een verbintenis op lange termijn. Net als kosteloze gebruiksovereenkomsten op lange termijn, zoals ze in de natuursector gangbaar zijn.

[7] Ontwikkel overeenkomsten die economisch robuust en aantrekkelijk zijn voor de betrokken landbouwbedrijven. De SALV verwelkomt beleidsinitiatieven die bijdragen aan de ontwikkeling van een breder palet van aantrekkelijke verdienmodellen.¹⁴ Indien overheden aanvullende voorwaarden stellen aan het gebruik van publieke landbouwgronden of landbouwers tot bovenwettelijke inspanningen willen stimuleren (cf. **[13]**), dan is de landbouwkundige en economische inpasbaarheid in de bedrijfsvoering (cf. **[3]**) een cruciaal aandachtspunt. Evenals vrijwilligheid waarbij het verpachte gronden betreft.

[8] Vul het landbouwversterkend beleid rond publieke gronden aan via het lokaal voedselbeleid: bied via openbare aanbestedingen (catering in scholen en openbare gebouwen,...) en de inrichting van economische en socio-culturele activiteiten en andere acties bewust stimulansen voor (ver)korte ketens en de lokale land- en tuinbouwers.

Ruimtelijke uitdagingen ombuigen tot kansen via publieke gronden (uitdaging 2)

[9] Voer bewust een actief grondenbeleid ten aanzien van starters. Hou met hen rekening bij beslissingen.

- Hou rekening met draagkracht van jonge boeren. Aankoop is voor hen vaak niet evident.
- Creëer toegang voor nieuwe boeren in de sector.

[10] Respecteer op vlak van gebruik de planologische bestemming van publieke gronden. Dit wil zeggen dat openbare besturen zonevreemde activiteiten en bijkomende verharding tegengaan. En op die manier hun steentje bijdragen bij het tegengaan van de ruimtelijke verrommeling.

¹⁴ SALV, Visienota https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20221222_Visienota_2023.pdf, p. 6, 9-10.

[11] De SALV roept alle overheden op om net als de Vlaamse overheid alvast tot 1 oktober 2024 het publiek areaal niet uit te breiden met gronden die planologisch in agrarisch gebied gelegen zijn, tenzij de gronden agrarisch benut zullen worden, de aankoop bedoeld is voor werken in het kader van algemeen belang of indien ze gelegen zijn in SBZ of watergevoelige gebieden.

Verduurzaam het landbouw- en voedselsysteem met een doordacht beleid rond publieke gronden (uitdaging 3)

[12] Verduurzaming verloopt beleidsmatig via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de toepassing van gewestelijke milieu- en klimaatkaders. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en de gewestelijke doorvertaling ervan vormen de belangrijkste kaders voor de verduurzaming van de sector, die vanuit maatschappelijk oogpunt de productie van voedsel als kerntaak heeft. Binnen de raad zijn de meningen over de effectiviteit van de verduurzaming via het huidige GLB verdeeld.

[13] In het kader van lokale beleidsdoelen op het vlak van landbouw, duurzaamheid of omgeving kunnen lokale overheden land- en tuinbouwers stimuleren tot het leveren van aanvullende bovenwettelijke inspanningen. Niet alleen op publieke gronden maar ook daarbuiten. De opmaak van dergelijke verbintenissen vereist een doordachte uittekening en invulling in samenwerking met de betrokken landbouwers. Het is belangrijk dat er voldoende maatwerk mogelijk is om generieke resultaatsgebieden of doelen te realiseren, en dat waar mogelijk verbintenissen met nieuwe of aangepaste maatregelen kunnen worden ingevuld in het geval het verdienmodel van de landbouwer significant zou wijzigen. Waar relevant is ook aanvullende en adequate financiering aangewezen, en dat op basis van engagementen op gepaste termijn.

[14] Ga reeds met de huidige landbouwers aan de slag. Voor een nauwere samenwerking in functie van beleidsambities op het vlak van landbouw, voedselbeleid en duurzaamheid hoeven lokale overheden niet te wachten tot het einde of de hernieuwing van een overeenkomst. Mits inachtneming van de voornoemde invalshoeken en voorwaarden kunnen zij landbouwers die vandaag reeds op publieke gronden aan de slag zijn, motiveren voor en introduceren tot stimulerend nieuw beleid.

[15] De Vlaamse overheid dient het onderzoek naar en kennisdeling rond performante samenwerkingsmodellen en robuuste vergoedingssystemen in het kader van bovenwettelijke maatschappelijke diensten te stimuleren, onder meer aan de hand van goede praktijken in binnen- en buitenland, en steeds in nauwe samenwerking met de belanghebbenden.

Boer en burger verbinden op en via publieke landbouwgronden (uitdaging 4)

[16] Schakel publieke landbouwgronden in binnen een breder lokaal voedselbeleid dat inzet op meer lokale voedselvoorziening en op de verbinding van boer en burger. Versterk de affiniteit met en (socio-culturele) beleving rond duurzaam voedsel en lokale voedselproductie en voed zo de maatschappelijke herwaardering voor publieke landbouwgronden.

Publieke landbouwgronden als fundament van weerbaarheid en proeftuinen voor innovatie in de land- en tuinbouwsector (uitdaging 5)

[17] Stimuleer de toepassing van landbouwkundige praktijken die de bodemkwaliteit en waterhuishouding van publieke landbouwgronden verbeteren. Ondersteun landbouwers via stimulerende maatregelen tot het experimenteren met en implementeren van praktijken die de weerbaarheid ten overstaan van de effecten van klimaatverandering versterken. Denk daarbij aan biologische of agro-ecologische praktijken en koolstofboeren, aan aangepast beheer van de waterhuishouding en erosiebestrijding. Ook hier onderlijnt de raad het belang van inpasbaarheid en maatwerk.

Bibliografie

Decreet over het lokaal bestuur, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1029017&datum&geannoteerd=true&print=false>, 22 december 2017.

ILVO, 2 februari 2023, [Evolutie van publiek grondbezit voor het eerst in kaart - ILVO Vlaanderen](#), persbericht.

Omzendbrief KB/ABB 2019/3 over de transacties van onroerende goederen door lokale en provinciale besturen en door besturen van de erkende erediensdiensten, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031724&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

Platteau J., Van Bogaert T., et al., [Landbouwrapport 2024](#).

Portail de l'agriculture wallonne, *Observatoire du foncier agricole*. <https://agriculture.wallonie.be/observatoire-du-foncier-agricole>.

SALV en Minaraad, 28 oktober 2016, [SALV_ADV_20161028_fondsen_DEF.pdf](#).

SALV, 31 mei 2017, [Verkennde nota. Uitdagingen voor een duurzame toekomst van de landbouw in Vlaanderen](#).

SALV, 4 november 2019, [SALV20191104_BRADV_Programmadecreet_2020_wv_def.pdf](#).

SALV, 29 mei 2020, [SALV_20200529_WCVDM_KennisnotaVerdienmodellen_def.pdf](#).

SALV, 25 november 2022, [Visienota](#).

SALV, 25 november 2022, [SALV_20221117_OADV_Parkendecreet](#)

SALV, 15 mei 2023, [SALV_202305015_ADV_Parkenbesluit.pdf](#).

Vandermaelen H., et al., 2023, [Public land for urban food policy? A critical data-analysis of public land transactions in the Ghent city region \(Belgium\)](#), in: *European Planning Studies* 31 (8), p. 1693-1714.

Vandermaelen H., et al., 2020, Publieke landbouwgronden: marktwaarde of gebruikswaarde? Uitverkoop verdringt noodzakelijk debat over potentiële gebruikswaarde, in: *Bodem* 30 (1), p. 6-8.

[Vlaams Pachtdecreet van 13 oktober 2023](#).